

સલામી સવારની..

લોકોએ પકડ્યો આતંકી નામ ખટાવી લે છે
ટીવી સામે પૂછપરછ, વટ પટાવી લે છે
હટાવી દે ધ્યાન શહીદોનાં મોઢા બલિદાનથી -
રાજકારણીઓ આતંકને પણ વટાવી લે છે...

સુપ્રભાતમ્
સુટેદા પ્રા. ભટ્ટ
079-23226251

ઉછળી હવે
અસંતોષની સ્ત્રીંગ -
'અનામત' થી..
(માંચ ના માંચ)

'વાહન' દ્વારા
કચડાય કાયદા
ગુના-બેફામ..
(હેરાફેરી - વિસ્મયવાળી)

હાઈકુ

ચિંતન

પ્રીતી લક્ષ્મી વ્યર્થ: કલેશ સા કિં સા કિં સ કિમ સ કિમ ।
યા લોભાદા પરદ્રોહાતમ રાઈ ય: પરાર્થ કૃત ॥

‘જે સ્વાર્થ અને લોભ વશ થઈ હોય એવી પ્રીતિ શું કામની? અર્થાત ધન-સંપત્તિના મોહને કારણે બંધાતો પ્રેમ નિરર્થક છે. પારકાનો દ્રોહ કરી, શોષણથી પ્રાપ્ત થયેલી લક્ષ્મી પણ શું કામની? પારકા - જેની સાથે કોઈ જ સ્નેહ-સંબંધ ન હોય એવા માટે જો ખોટો અર્થ કરવાનો થાય તો એનો શું અર્થ? અને વિના કારણ કોઈ માહિત વ્યક્તિ માટે કરીને કલ્પો વહોરી લેવો કંકાસ કરવાનો કોઈ અર્થ ખરો?’ આજકાલ ઈન્ટરનેટ અને ફેસબુક દ્વારા ફસાતાં યુવક-યુવતી નિર્દોષ ચહેરાની નિર્દોષ વાતોની જાળમાં આવી જાય અને જીવનને ધૂળધણી થઈ જાય છે. પૈસા-સમૃદ્ધિ અને સૌંદર્ય માટે બાંધેલો પ્રેમ માત્ર ‘છળ’ જ હોય છે. નિષ્ઠા અને ન્યાય વિના મળેલી લક્ષ્મી અલક્ષ્મી છે. ઉધારા કાળ્યા કરનાર માણસ અર્થ વગર જીવન પસાર કરે છે. પોતાની બડાઈ માટે માત્ર પારકાં પાસે સારું લગાડવા પણ કેટલાક લોકો ખોટો ખર્ચ કરે છે.

- સુવિચાર**
- જીંદગીનાં વ્હેણમાં જે તરતાં શીખે છે, મર્યાદાના બંધનમાં જે જીવતાં શીખે છે, ઈશ્વર પણ સાથ નથી છોડતે જેનો, જે હર હાલમાં હસતાં શીખે છે - **એસ. ભટ્ટાચાર્ય**
  - તબીબો પાસેથી હું નીકળ્યો દિલની દવા લઈને... જગત સામે જ ઊભું હતું દર્દી નવા લઈને - **બેફામ**
  - રાત્રે ઘસઘસાટ નિંદરની આશા રાખવી હોય તો નિષ્કલંક અંતરાતના જેવું મુલાયમ અંશેડું એકેય નથી- **ફાદર વાલેસ**
  - જ્યાં કામ માટે બે હાથ નથી મળતાં, જ્યાં બે વ્યક્તિના વિચાર નથી મળતાં, જ્યાં બે દિલ નથી મળતાં, તે મકાન કદી ધર નથી બનતા - **અખંડ આનંદ**
  - બેઈમાનીના પૈસાથી સુખી થવાનો પ્રયત્ન કરવો એટલે... **- સંત એલીન**
  - ખરાબ રંગ અને ખરાબ પીંછીથી સુંદર ચિત્ર દોરવા બેસવું **- સંત એલીન**
  - માણસ પોતાની નિષ્ઠાતાથી જેટલો ડરે છે, તેટલો જ તે કાર્ય સિદ્ધિથી દૂર રહે છે - **વિનોબા ભાવે (સંકલન : દીપક વી. ગાસરા)**

બોધકથા

આજકાલ દેખાવ અને સ્વભાવના સાચા પરિચય વિના થયેલો પ્રેમ લગ્ન સુધી પણ ટકતો નથી. યુવતીઓ પણ ‘પૈસા’, ‘વાહન’ જોઈ ‘ગતિ’ - દિશા ફેરવી નાખે છે... તો આધુનિક જમાનામાં ફેસબુક- વોટ્સએપથી લગ્નગ્રંથીથી બંધાઈ ગયેલાં બે-ત્રણ વરસનાં છૂટાં થવાનાં પ્રયત્નમાં હોય છે... નવા-નવા પ્રધાનશ્રી ગાંડાની હોસ્પિટલે મૂલાકાતે ગયા. એક યુવાન ‘મીના - મીના’ ની બૂમો પાડી માથું વિખરતો રડતો. ચીખતો હતો. પ્રધાનશ્રીએ ચિકિત્સક ડૉ. માનસશાસ્ત્રીને પૂછ્યું આ કેમ ગાંડો થઈ ગયો? એ મીના કોણ છે? ડૉક્ટર કહે એ એની પ્રેમિકા હતી. ત્રણ વર્ષ પ્રેમ કર્યો લગ્ન પણ થવાના હતાં બરાબર ત્યારે જ છોડી ગઈ. આ ગાંડો થઈ ગયો... બીજા પાંચરાવળી પણ ‘મીના-મીના’ કરતો હતો. પ્રધાનને આશ્ચર્ય થયું. આ પણ એ જ મીના ને.. ડૉ. કહે ના આના લગ્ન એ જ મીના સાથે થયાં પછી ‘મીના’ ના સ્વભાવને કારણે આ ને આઘાત લાગ્યો ને ગાંડો થઈ ગયો. ... લાકડાંના લાડુ ભાવ તો ય દુઃખ.

મનગમતી વસ્તુ કરવા માટે ઉંમરનો પણ કોઈ બાધ નડવો ન જોઈએ! આપણે મનથી નક્કી કરીએ તો કશું જ અશક્ય નથી!

‘તમારો વ્યવસાય ચાહે તે હોય અને તમારા કલાકો પ્રવૃત્તિથી ગમે તેટલા ભરચક હોય, પણ તમારા આંતરજીવનને તાજગી આપવા યોગ્ય થોડીક પળો રોજરોજ મેળવવાનું ચૂકશો નહીં.’ - ચાર્લ્સ નોરટન

સમાહની શરુઆત એટલે સોમવાર. સોમવારની સવારે હાથમાં ચાનો કપ લઈ પેપર વાંચતા વાંચતા આપણે હંમેશા એવું વિચારીએ છીએ કે શનિવાર અને રવિવાર કેટલી ઝડપથી પસાર થઈ ગયા અને ક્યારે આ સોમવાર આવી ગયો એનો ખ્યાલ જ ન રહ્યો! આમ તો આપણે બાળકો માટે એવું અવારનવાર કહેતા હોઈએ છીએ કે એકાદ રજા આવે ત્યાર પછી તેમને સ્કૂલે જવામાં કંટાળો આવે છે પણ આ વાત માત્ર બાળકો પૂરતી જ સીમિત નથી! આજની આ ફાસ્ટ લાઈફમાં રવિવારની રજામાં પણ આપણે તો કેટલાય કામોનું એક લાંબુ લિસ્ટ બનાવીએ છીએ અને એને પૂરું કરવામાં **Weekend** ક્યાં પસાર થઈ ગયું તેનો ખ્યાલ પણ રહેતો નથી! પણ એક વાત તો ચોક્કસ છે કે આટલા બધા કામોની વચ્ચે થોડીક અંગત શણગાર આપણે એવી શોધી લેવી કે જેનાથી આપણે **recharge** થઈ જઈએ!

WhatsApp
ઓફ ઈ વીડ
નેહલ ગઢવી

આપણે શાળા-કોલેજમાં હોઈએ ત્યારે ચિત્ર-સંગીત તેમજ વિવિધ **sports activities** માં ભાગ લેતા હોઈએ છીએ! ૪૦-૬૦ વિદ્યાર્થીઓના **Class** માં બધા જ ચિત્રકલામાં નિપુણ હોય કે રસ ધરાવતા હોય એવું શક્ય નથી. તેમ છતાં કોઈ એકાદ બાળકમાં પણ એ નિપુણતા મળી આવે તે માટે બધાને રસ લેતા કરવામાં આવે છે દરેક બાળક પોત-પોતાની રસ-રુચિ અનુસારની મનગમતી પ્રવૃત્તિ સ્વીકારી તેમાં પોતાની પ્રતિભાશક્તિને સુંદર રીતે કેળવી શકે છે તેમજ આત્મવિશ્વાસમાં અભિવૃત્તિ પણ કરી શકે છે! એક બાળક આખો દિવસ માત્ર ભણ્યા જ કરે તો તે માનસિક અને શારીરિક બંને દૈનિકે થકી જાય પરંતુ, ભણતાં ભણતાં **break** લઈને પોતાને મનગમતી એકાદ પ્રવૃત્તિ પણ તે કરી લે તો તેની એકાગ્રતામાં પણ નોંધપાત્ર વધારો જોવા મળે છે!

મલ્ટીનેશનલ કંપનીસમાં કામ કરતા એન્જનીયર્સ હોય કે કોર્પોરેટ હોસ્પિટલમાં કામ કરનારા ડૉક્ટર્સ આ તમામ પોતાના **hectic schedule** વચ્ચે પણ કોઈ એકાદ મનગમતી પ્રવૃત્તિ કરવા માટેનો સમય ફાળવી જ લેતા હોય છે! એક સર્વે અનુસાર આજકાલ ઓબેસીટી અને માનસિક રોગોની તકલીફ લોકોમાં ખૂબ મોટા પ્રમાણમાં જોવા મળે છે. આ પ્રકારની તકલીફો જો નિવારવી હશે તો આપણે આપણી **hobby** કે મનગમતી પ્રવૃત્તિ માટે જરૂરી સમય પણ ફાળવવો જ પડશે! કોઈ એકાદ **sports** કે જે શાળાજીવનમાં અત્યંત મનગમતી રમત હતી અને હવે સમયના અભાવે સાવ જ ભૂલાઈ ગઈ છે તો આજથી જ એ રમતને તમારા દિવસના **planing list** માં સામેલ કરી દો અને પછી જુઓ એ એક કલાકની રમત તમારા ૨૪ કલાકના દિવસમાં તાજગીનો કેવો ચમત્કારિક ઉમેરો કરી દે છે!

મનગમતી વસ્તુ કરવા માટે ઉંમરનો પણ કોઈ બાધ નડવો ન જોઈએ! આપણે મનથી નક્કી કરીએ તો કશું જ અશક્ય નથી! સમયના અભાવે અને જવાબદારીઓના બોજ હેઠળ જે બાબતો પર ધ્યાન આપવાનું રહી ગયું હોય કે જે મનગમતી પ્રવૃત્તિઓનો ભોગ અપાયો હોય તેને યાદ કરો અને આજથી જ તે શોખને પુન:પ્રસ્થાપિત કરવાનો પ્રયત્નોનો આરંભ કરી દો! સમાહની શરુઆતે; દિવસની શરુઆતે; આપણી આ નવી કોલમની શરુઆતે પ્રથમ આપણે સૌએ એક સંબંધનું વાવેતર કર્યું અને હવે સમય છે તેમાં મનગમતી ઈચ્છાઓના પુષ્પોને ખીલવવાનો! આપણા વ્યક્તિત્વના છોડને આપણે એવો સુંદર રીતે ખીલવીએ કે તેમાં ખીલતાં પુષ્પોનો મધમઘટ આપણી સાથોસાથ આપણી આસપાસના માહોલને પણ સુગંધ અને તાજગીથી મહેકાવી દે! અને હા, આર્ટીકલનું ફીડબેક આપવાનું ચૂકશો નહિ, મને આપના ઈ-મેઈલની પ્રતિક્ષા રહેશે! આપનું આવનારું સમાહ કુલગુલાબી સુગંધિત સવાર અને રાતરાણીની મહેક સમી સાંજ લઈને આવે એ જ અપેક્ષા!

- nehalgadhavi101@gmail.com

માંદા ‘માનસ’નો ઈલાજ કોણ કરશે?

સ્વચ્છતા સર્વેશ્વરમાં પાછળ ધકેલાઈ ગયેલા ગુજરાતમાં અંધશ્રદ્ધાનાં જાળો હજી - અકબંધ રહ્યાં છે. વરસેદહાડે ક્યાંક કોઈ તાંત્રિક નરબલિ યજમાન દે છે અને છતાં વગવેલીલો વાપરી નિર્દોષ છૂટી પણ જાય છે. માતાને નાખવામાં આવી, તે આપણા કહેવાતા સુસંસ્કૃત અને ‘વિશ્વગુરુ’ રાષ્ટ્રના માથે, ભૂંસી ભૂંસાય નહીં એવી કલંકરૂપ ઘટના છે. અજ્ઞાની ગ્રામીણ પ્રજા ભીમારી માટે વાઈરસ કે બેક્ટેરિયા જવાબદાર હોય છે તે જાણીતા જ નથી. એ પરંપરાથી

તંત્રીસ્થાનેથી....

રીઝવવાના બહાને હજારો નિર્દોષ જીવોના ભોગ ધરાવતા રહે છે તે કવચિત દૂરવર્તી ડુંગરાળ પંથકના વનવાસીઓમાં હજી ડાકણ-શાકણના ખ્યાલો પણ અકબંધ રહ્યા છે. હમણાં આંગ્રેક ક્રાંતિની પૂર્વસંથા ઝારખંડમાં એ કીસાથે પાંચ સ્ત્રીઓને ડાકણ ગણીને રહેંસી ચાલી આવતી કંઠોપકંઠ થિયરીમાં જ વિશ્વાસ ધરાવે છે. તેથી શીતળામાતા અને બળિયાદેવથી લઈ મેલડી, રેપડી, શિકોતર, ઝાંપડી અને હડકમાઈ જેવી માતાઓની દેરીઓ ગામે ગામ જોવા મળે છે. જેમ જેમ ગામડાં આર્થિક રીતે સમૃદ્ધ થતાં જાય છે તેમ તેમ

આવી દેરીઓ શિખરબંધ મંદિરોમાં ફેરવાતી જાય છે. પોલિયો જેવો રોગ બાળકને વિકલાંગ બનાવી દેતો હોય છે. એના મૂળમાં કોઈ માતાનો કોપ નહીં પરંતુ સામાન્ય સૂક્ષ્મદર્શક યંત્રમાં પણ ન દેખાય એવાં વાઈરસ જવાબદાર છે, એ સ્વીકારતાં ગ્રામીણ પ્રજાને નવ નેજાં થતાં હતાં. પોલિયોની ‘દો બૂંદ જિંદગી કી’ પિવડાવવાની ઝુંબેશના સુભગ પરિણામ પછી હવે ધીરે ધીરે લોકોને થોડીક વિશ્વાસ બેસવા માંડ્યો છે. ભારત ‘પોલિયો મુક્ત’ દેશ જાહેર થયેલ છે, તેનો ગર્વ જરૂર લઈ શકીએ. હવે શીતળા (સ્માલ પોક્સ)નો ઉપદ્રવ પણ ભૂતકાળના વાત બની ગઈ છે. હડકવા ઊપડ્યા પછી કોઈ ઈલાજ નથી પરંતુ જો

ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં હિંદુ-મુસ્લિમ સંબંધોનો વિચાર

પંચમના સ્વાગતમાં ના તો આ ગીતની રચના કરી હતી કે ના સમ્રાટને ‘ભાગ્યવિધાતા’ કહ્યા હતા. ‘વંદે માતરમ્’ ગીત પણ બંકિમચંદ્ર ચેટરજીની નવલ ‘આનંદ મઠ’માં પ્રકાશિત થયું હતું. બંકિમબાબુની નવલની આઠ આવૃત્તિઓમાં એમણે સતત પરિવર્તન કર્યાં હતાં. પહેલી આવૃત્તિમાં અંગ્રેજ શાસકો એમના પલનાયક હતા, પણ બીજી આવૃત્તિથી એમણે

અતિતની આજ
ડૉ. હરિ દેસાઈ

મુસ્લિમોને પલનાયક ગણાવવાનું પસંદ કર્યું. બંકિમદા અંગ્રેજ સરકારના અધિકારી હતા અને એમની સામે સરકાર રાજદ્રોહની કાર્યવાહી થાય નહીં એવી પેશાબને એમણે મુસ્લિમ શાસકોને પલનાયક દર્શાવવાની કોશિશ કર્યાં છતાં એમને કોલકાતાના રાઈટર્સ બિલ્ડિંગથી જિલ્લામાં બદલી આપીને કનડવામાં આવ્યા જ હતા. ઈતિહાસનો અભ્યાસ કરતી વેળા ઘણાંબધાં પાસાંનો વિચાર કરવો પડે છે. સોમનાથના મંદિરને લૂંટવા કે તોડવાનો દોષ આપણે એકીઅવાજે મહંમદ ગઝનીને આપીએ છીએ, પરંતુ એની સેનાનો સેનાપતિ હિંદુ અને ટિળક સરકારથી તેમજ સૈન્યમાં મોટાભાગના જાટ હિંદુ હતા, એ હકીકત સોમનાથ ટ્રસ્ટે જ પ્રકાશિત કરાવેલા અને આઈએએસ અધિકારી રહેલા ઈતિહાસકાર શંભુપ્રસાદ હરપ્રસાદ દેશાઈ લિખિત ‘પ્રભાસ અને સોમનાથ’ ગ્રંથમાં વર્ણવવામાં આવ્યા પછીય આપણું મનડું ક્યાં માને છે? ઈતિહાસકાર પ્રા. શાંતા પાંડે તો બે ડગલાં આગળ વધીને કહે છે: ‘ગઝનીની દરબારી ભાષા સંસ્કૃત હતી. મહંમદ ગઝનીને પડાવેલા સિક્કા પર સંસ્કૃત ભાષામાં ‘મહમુદ સુરનાઈ’ એવું અંકન મળે છે. સંસ્કૃતના વ્યાકરણનો જનક પાણિનિ પોતે પણ પશૂન અથવા તો પઠાણ હતા અને અફઘાનિસ્તાનના શાલાતુર ગામનો નિવાસી હતો.’ સોમનાથ ટ્રસ્ટના ગ્રંથમાં પણ ગઝનીના પિતા હિંદુ કે બૌદ્ધમાંથી મુસ્લિમ થયાનો ઉલ્લેખ છે. ભારતના ઉત્તરનાં રાજ્યોમાં જાટ સમાજ સોમનાથના ઉપરોક્ત ઈતિહાસને પાઠ્યપુસ્તકમાં ભણાવવા દેતો નથી.

અળ કે બરસ ભેજે ભેયા કો બાબુલ, સાવનમેં લિજો બુલાય રે, લોટેગી જબ મેરે બચપન કી સખિયાં, દેખે સંદેશા ભિજાય રે...

ફૂંચી આપો બાઈજી, તમે ક્રિયા પટારે મેલી મારા મેયરની શરણાઈજી, ફૂંચી આપો બાઈજી! - **(વિનોદ બેખી)**

નવવધૂ ગૃહપ્રવેશ કરે છે. હાથમાં મહંદી અને આંખોમાં સપનાં લઈને, કાલ સુધી હિંચકે ઝૂલતી હતી - નાનાં ભાઈ-બહેન સાથે ધોળામસ્તી કરતી હતી. મમ્મી-પપ્પાની લાડકી એટલે પડ્યો બોલ ઝીલાતો હતો. હવે પીઠી ચોળી, મહંદી મૂકી, પાનેતર પહેરીને સાસરીમાં આવી ગઈ છે.

એ નવવધૂનું ભાવજગત શું હોઈ શકે તે જાણી લેવું જોઈએ સાસુએ. તેથી જ આખા જગતની સાસુઓને અર્પણ કરવાનું મન થાય એવું ગીત લખ્યું છે આપણા લોકપ્રિય કવિ શ્રી વિનોદ જોષીએ.

હવે વાગડની વઢિયારી સાસુઓ નથી રહી અને ઠાલા ફૂવામાં પાણીડાં ભરવા નથી જવાનું તો પણ નવી પરણીને આવેલી વધુ પિયરને ખૂબ યાદ કરે છે. હવે ધોળામસ્તી અને અલ્લડપણું છોડીને થોડીક જવાબદારી અને શિસ્ત નિભાવવાની થાય છે. પિયરમાં નાનકડી દીકરી તરીકે મમ્મી-પપ્પા લાડ કરતાં હતાં. પોતે નવાં ભાઈ-બહેનને પ્રેમ કરતી હતી અને સરખી બહેનપણીઓ સાથે રમતી હતી, તે પણ તેના મનમાં સાથે ને સાથે ચાલ્યા કરે છે, આ શણે, આ વાતને જ અનુસુપ એવા બે-ત્રણ રેખાચિત્રો મને યાદ આવે છે.

સૌથી સુંદર ચિત્ર છે. “પાથેર પાંચાલી” નાં ભાઈ-બહેન દુર્ગા અને અપુનું. વિભૂતિભૂષણ બંદોપાધ્યાયની આ જ નામની નવલકથા પરથી સુંદર ફિલ્મ બનાવી ‘સત્યજીત રે’ એ. ફિલ્મને હીં પણ જીવંતી જાગતી કવિતા રજૂ કરી દીધી આપણી સમક્ષ. જેમાં આઠ-નવ વર્ષની દુર્ગા અને ચાર-પાંચ વર્ષનો ભાઈ અપુ છે. બંને ભાઈ-બહેન ગામની બહાર અને આંબાવાડીમાં રખડ્યા કરે છે આખો દિવસ. બંને એમની મસ્તીમાં જ મસ્ત. દુર્ગાને ખબર છે ક્યા આંબાની કેરીની સાખ પડી છે, અને ભાઈ અપુ માટે છાની-માની કેરી તોડી લાવે છે. ઓઢણીમાં સંતાડીને અને પોતે માર ભાઈને પણ મીઠી કેરીઓ ખવડાવે છે. ઠાલા ભાઈને, બળબળતા તાપમાં ભૂખી-તરસી બોર, કરમદાં વીણ્યા કરે છે... એમનાં મા-બાપ અત્યંત નિર્ધન હોવા છતાં ખૂબ જ સમૃદ્ધ છે એમનું બાળપણ.

બીજું એવું જ સુંદર રેખાચિત્ર છે ‘અમૃતા’નું. ‘અમાસના તારા’ના લેખક કિશોરસિંહ યાવડાએ પોતાની બેન અમુની તસવીર ઉતારી છે. આ રેખાચિત્રમાં અમુને પાંચીકા ખૂબ પ્રિય છે. કોઈને અડકવા પણ ન દે. અને મખમળની થેલીમાં વીટીને કાળજીથી રાખે. પણ સાસરે જતાં નાનકડાં ભાઈને ભેટ તરીકે આપતી જાય છે પાંચીકા ભરેલી મખમલની થેલી.

અને એવું જ કંઈક બને છે જ્યાં ભાદુરીની એક ફિલ્મ ‘ઉપાસના’માં - જેમાં પોતે મસ્તીખોર, ચંચળ યુવતીના રોલમાં છે, જે આખ્યો વખત એક ચંચળ રમકડાની ગાલ્લી લઈને ફર્યા કરે છે અને પરણ્યા પછી પણ અલ્લડપણું છૂટું નથી. પણ પછી ધીરે ધીરે સાસરીમાં ગોઠવાઈ જાય છે ખરી.

પારિજાત
રેખા ભટ્ટ

અનુસંદાન પાના નં. ૭ પર

સાક્ષીની રક્ષા કરવી એ અદાલતની ન્યાયિક ફરજ છે

કોઈપણ કેસમાં ન્યાય મેળવવા માટે સાક્ષીએ મહત્વની કડી છે. યેનકેન પ્રકારે ભય, લોભ, લાલચથી સાક્ષીને વશમાં કરી કેસ લુલો કરવો એ ભારતની જુની પ્રણાલી છે. ભારતીય કાયદાપંચે ૨૦૧૩ માં સાક્ષીની રક્ષા કરવા માટે તેને સલામતી પુરી પાડવા માટે ચોક્કસ નિયમો બનાવ્યા છે અને કોર્ટ તથા પોલીસે સાક્ષીની સલામતીનો પ્રશ્ન પ્રથમ દેખીતો વિચાર કરી ત્યારબાદ જ કેસ ચલાવવાનો હોય છે પરંતુ સાક્ષીની જ હત્યા કરી મહત્વના કેસમાં નિર્દોષ છૂટી જવું એ ગુન્હેગારોની માનસીકતા છે. દાઉદના વિરુદ્ધ આજદિન સુધી કોઈ યશમદિત ગવાહ ઉભો થયો નથી તે જ રીતે તાજેતરમ આસારામ કેસ સંદર્ભે તમામ મહત્વના સાક્ષીના એક પછી એક શંકાસ્પદ મોતથી ન્યાયની ગરીમા અને કાયદાના રક્ષકો ઉપર ગંભીર સવાલ ઉભા થયા છે. અદાલતોમાં ચાલતા મોટાભાગના કેસોમાં ગુન્હેગારોને નિર્દોષ છૂટી જવું એ સાક્ષીના નિવેદન ઉપર આધારીત છે. સાક્ષી ૮૦ ટકા કેસોમાં ફરી જાય છે જેને કાયદાની ભાષામાં હોસ્ટાઈન કહે છે. સાક્ષીની સલામતી મટો દેશમાં કોઈ નક્કર કાયદો નથી સાક્ષીના પરિવારજનોની રક્ષા પૂરી પાડવા માટે ચોક્કસ નિયમો નથી. વિદેશમ સાક્ષીને તમામ સગવડો આપવામાં આવે છે. આજીવિકા પણ પુરી પાડવામાં આવે છે. સંગઠિત અપરાધ નિયંત્રણ અધિનિયમ ૧૯૭૦ મુજબ અમેરીકામ માર્શલ સેવા અપાય છે. જેથી સાક્ષી નિડરતાથી જુબાની આપી શકે અને સમાજમ ગુન્હેગાર ના ભય નાબુદ બને તેમજ ગુન્હેગારને તેના ગુનાહી યોગ્ય સજા મળે.

ઈંગ્લેન્ડમાં પ્રોટેક્ટેડ પર્સન સર્વિસ નામની સંસ્થા સાક્ષીને સુરક્ષા પુરી પાડે છે. વિદેશમાં ૧૮૭૧ થી આવી વ્યવસ્થા છે. ભારતમાં સાક્ષીએ પોતાના ખર્ચે કોર્ટમાં આવવું પડે છે. વારંવારની સુદતો સાક્ષીને પજવી નાખે છે. નજરે જોનાર બનાવો ઉપર સમયની ધુળ લાગે છે. જેથી નિવેદન મુજબના પુરાવા સાક્ષી રજૂ કરી શકતા નથી નજરે જોનાર સાક્ષીની ઓળખના પણ પ્રશ્ન ઉભા થાય છે. નાના નાના શહેરમાં લોભ લાલચ પ્રલોભન કે સામાજિક દબાણથી સાક્ષીને ફોડવામાં આવે છે. તેમ છતાં સાક્ષી ના માને તો તેને મોતને ઘાટ ઉતારવામાં આવે છે. ઘણી વખત કોર્ટમ સાક્ષી સોગંદ ઉપર ખોટું બોલતા અચકાતા નથી. મહત્વના કેસમ કોર્ટમાં સાક્ષી ફરી જાય તો સરકારી વકીલ તેની ઉલટ લઈ કસુરવાર ઠરે તો કોર્ટ સાક્ષીને ગુન્હેગાર ગણી સજા ફરમાવે છે પણ આવા બનાવો જ વલ્લેજ બને છે.

કાયદાપંચ તથા સર્વોચ્ચ અદાલતે સાક્ષીને સુરક્ષા પૂરી પાડવા વખતો વખત પાડવાઈન બહાર પાડેલ છે. જેને કોઈ ગણકારતું નથી. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૩ મુજબ હત્યાનો આરોપી બીજી હત્યા કરે તો મૃત્યુ દંડ જ મળે પરંતુ પાછળથી આ જોગવાઈ પણ રદ કરવામાં આવે છે મુંબઈ બોમ્બ ધડાકામાં પણ મહત્વના આરોપીઓ પુરાવા ના અભાવે નિર્દોષ છોડી મુકવામાં આવ્યા છે. દાઉદના વિરુદ્ધમાં કોર્ટ સાક્ષી પોલીસને જુબાની આપી શકેલ નથી. કોર્ટ પણ કેસમાં ઝડપી સુનવણી થાય અને સાક્ષીની સુરક્ષા પુરી પાડવામાં આવે તો જ ગુન્હેગારોને યોગ્ય સજા થાય, ભારતમાં કેસો વર્ષો નહી પણ દાયકાઓ સુધી ચાલે છે. નજરે જોનાર સાક્ષીનો અવસાન થાય ત્યાં સુધી મહત્વના કેસમાં તેની જુબાની લેવાઈ નથી હતી પરિણામે ગુન્હેગાર પુરાવાના અભાવે છોડી મુકવો પડે છે હાલમાં આસારામના કેસના મહત્વના સાક્ષીઓનું એક પછી એક શંકાસ્પદ મોતના કારણે દેશમાં સાક્ષી સુરક્ષાની માંગ ઉઠવા પામી છે. સરકારે આ માટે નક્કર કાયદો અમલમાં મુકી સંગઠિત અપરાધ નિયંત્રણ અધિનિયમ ઘડવો જોઈએ તેમજ પ્રોટેક્ટ પર્સન એક્ટ લાવવો જોઈએ. સાક્ષીના પરિવારની સલામતી જાન, માલનં રક્ષણ કરવાની જવાબદારી કાયદાની છે.

ભારતીય ફોજદારી કાર્યરીતિ અધિનિયમ ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૨ મુજબ ફરીયાદીઓ અને સાક્ષીનું ખર્ચ રાજ્ય સરકારે કરેલા નિયમોને આધીન રહીને કોર્ટ ફોજદારી ન્યાયાલય પોતાને યોગ્ય લાગે તો આ અધિનિયમ હેઠળ પોતાની સમક્ષની કોર્ટ તપાસ કે ઈન્સારી કાર્યવાહી કે બીજી કાર્યવાહીઓ માટે કોર્ટમાં હાજર રહેનાર ફરીયાદી કે સાક્ષીનું વ્યાજબી ખર્ચ સરકારે આપવાનો હુકમ કોર્ટ કરી શકે છે પરંતુ જટીલ કાયદાકીય પ્રક્રિયા હોય આવો ખર્ચ મેળવવા માટે પણ સાક્ષી કે ફરીયાદીએ કોર્ટમાં ધક્કા ખાવા પડતા હોય સ્વેચ્છાએ ખર્ચ જતો કરે છે.

મહત્વના કેસમાં આ અધિનિયમની કલમ ૩૧૧ મુજબ નવા સાક્ષીને અદાલતના સાક્ષી તરીકે અદાલતે ચુકાદો જાહેર કર્યા પહેલા કોર્ટ પણ સમયે બોલાવી અને તપાસી શકે છે પરંતુ હાલમાં કેટલાક કેસોમાં મહત્વના સાક્ષીની સુરક્ષા જ હોતી નથી. નવો કાયદો સાક્ષીની સુરક્ષા માટે લાવવામાં આવશે નહી તો ભવિષ્યમ મહત્વના કેસમાં કોર્ટ સાક્ષી તરીકે રહેવા કે સ્વેચ્છાએ જુબાની આપવા તૈયાર નહી થાય પરિણામે ગુન્હેગારોને છુટોદોર મળશે.